

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร
ตำบลบ้านโคน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์

Factors Related to Motivation of Maize Cultivation Substituting Off-season Rice Cultivation of
Farmers in Ban Khon Subdistrict, Pichai District, Uttaradit Province

กัญญศร สังข์ตรีเศียร (Kanyasorn Sungtree Sean)¹สินินุช คุรุทเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khurutmuang Sansern)²

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (3) แรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ และ (5) แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังในตำบลบ้านโคน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 296 คน รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 171 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 2.93 คน เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เฉลี่ย 1.84 กลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แรงงานเฉลี่ย 1.99 ราย (2) ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนการทำนาปรัง มากกว่าครั้งที่ซื้อพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและแรงงานคน ใส่ปุ๋ยเคมีเท่านั้น ขายส่งพ่อค้าคนกลาง (3) แรงจูงใจที่สำคัญ คือ ทุนแล้งได้ดี และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในเชิงบวก ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และหอกระจายข่าว และในเชิงลบ ได้แก่ ตำแหน่งทางสังคม จำนวนแรงงาน ปรารถนาข้าวบ้าน และโปสเตอร์ (4) ปัญหาด้านปุ๋ย ควรมีการประชาสัมพันธ์เกษตรกรต้นแบบภายในชุมชน ข้อเสนอแนะส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (5) แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ด้านวิธีการส่งเสริม คือ ผ่านสื่อบุคคล เช่น เกษตรกรต้นแบบ เกษตรตำบล ด้านประเด็น คือ ฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ แรงจูงใจ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวนาปรัง การปลูกพืชทดแทน แนวทางการส่งเสริมการเกษตร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kanyasorn02@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tukstou@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study about (1) social and economic conditions (2) maize production conditions (3) motivations and factors related to motivations (4) problems and suggestions and (5) guidelines for promoting the cultivation of maize instead of secondary rice cultivation. The population in this study were 269 farmers in Ban Khon Sub-district, Phichai District, Uttaradit Province, who grew maize substituting off-season rice Cultivation in 2019/2020. The sample size of 171 farmers was interview by using Taro Yamane formula with an error value of 0.05. and selected by simple random sampling method. The data were collected interviews. Tool used was structured interview with the validity of 0.928. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. The results of the research revealed that (1) farmers had the average members in the household of 2.93 people, attended agricultural group of 1.84 people, had no social position, and had the average labors of 1.99 people. (2) More than half of the farmers had bought the maize-for-animal-feed kernels and used agricultural machinery and chemical fertilizers. The grown maize would then be sold through middlemen. (3) The main motivations were draught resistant and factors related to positive motivations were such as members in the household, membership to agricultural group, and news tower while the negative motivations were such as social position, amount of labor, local wisdom, and poster. (4) Problem regarding fertilizer should promote model agriculture within the community. Suggestion would be to promote the application of fertilizer according to soil analysis. (5) Extension guidelines regarding the method was through personal media such as model farmer and agricultural extension officer. For the issues, they were training and giving out knowledge about regular soil modification.

Keywords: Motivation, Maize, Off-season rice, Replacement crops, Agricultural extension guidelines

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

จากสภาวะปัญหาการเกิดภัยแล้งที่ส่งผลกระทบในพื้นที่ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี ส่งผลให้ปริมาณน้ำในการทำกิจกรรมทางการเกษตรไม่เพียงพอ เนื่องจากฝนไม่ตกตรงตามฤดูกาลหรือการปลูกพืชที่ใช้น้ำมากในฤดูแล้งอย่างการปลูกข้าวนาปรัง ปัญหาดังกล่าวทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีการปรับตัวรองรับสถานการณ์ เช่น การปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลจากข้อมูลมหัต (Big Data) ด้านการเกษตรในการประกอบการตัดสินใจและวางแผนด้านการผลิตเพาะปลูกพืชในแต่ละปี ในการปลูกพืชที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น ที่ใช้น้ำน้อย โดยแนะนำการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยทั้ง 10 ชนิด ได้แก่ ค่ะนา เห็ดฟาง กวางตุ้ง ถั่วเขียวผัวม้วน มะรืน แตงกวา พริก ถั่วฝักยาว มันเทศ และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกรสามารถเลือกปลูกทดแทนการทำนาปรัง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งที่ไม่สามารถเพาะปลูกข้าวนาปรังได้ หรือมีผลตอบแทนจากการปลูกข้าวไม่คุ้มกับการลงทุน รวมถึงการเกิดการบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งผลการเปรียบเทียบ พืชที่สามารถเพาะปลูกให้ได้ผลดีในนาข้าวที่มีการส่งเสริมการปลูกพืชไร่ที่ใช้น้ำน้อยทั้ง 10 ชนิดข้างต้นนั้น เมื่อมีการจัดการที่ดี นั่นคือการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะมีผลผลิตสูงและคุณภาพดีกว่าพืชไร่ชนิดอื่น (กรมการข้าว, 2559)

ประเทศไทย มีความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ประมาณ 7.41 ล้านตันต่อปี โดย นำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ แต่ในขณะที่ประมาณการผลิตในประเทศไทยมีเพียง 5 ล้านตันต่อปี ส่งผลทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งปี 2562 มีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำนวนกว่า 681,458,648 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 4,772,170,594 บาท จังหวัดอุดรธานี เป็นหนึ่งใน 33 จังหวัด ที่พื้นที่ถูกจัดให้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมากในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-map) ในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง ทดแทนพื้นที่นาปรังในเขตนอกชลประทาน และพื้นที่อื่นๆ ที่มีแหล่งน้ำตลอดฤดูเพาะปลูก อำเภอพิชัย เป็นอำเภอที่มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมากที่สุดในจังหวัด โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวม 41,703 ไร่ จากพื้นที่ปลูกรวมทั้งหมด 200,713 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.78 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากที่สุด คือ ตำบลบ้านโคก (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) อย่างไรก็ตาม เกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย หลายรายอาจตัดสินใจเลือกปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ด้วยเหตุผลหลายประการ แตกต่างกันไป

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรในตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรธานี ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการปลูก แรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจ ปัญหาและข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าว นาปรังของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

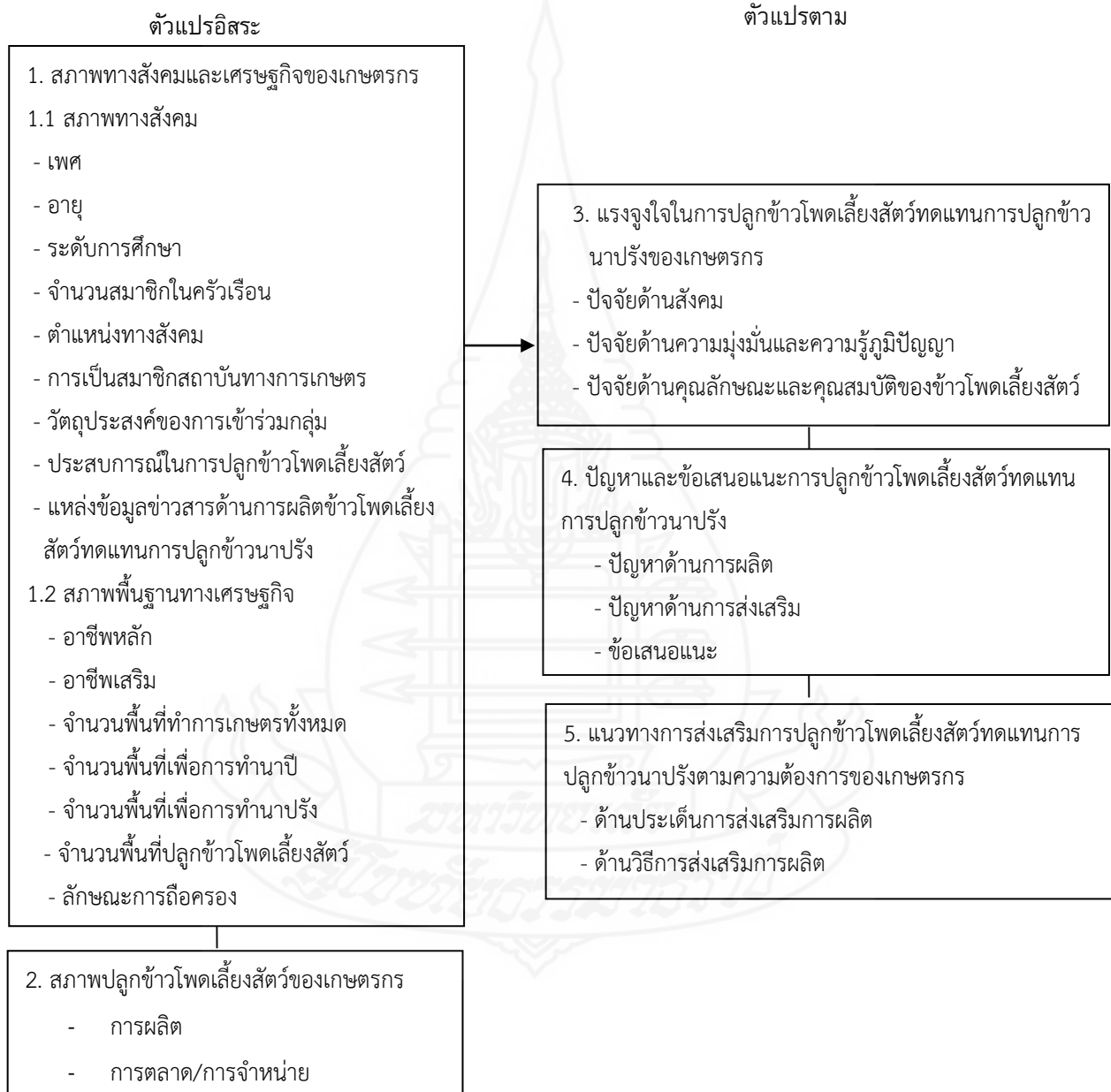

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

5. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในฤดูการปลูกข้าวนาปรังในตำบลบ้านโคก อำเภอฟิจัย จังหวัดอุดรธานี ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการผลิต 2562/63 จำนวน 296 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 171 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) มีทั้งปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 3) แรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และ 5) แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ทดลองสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ในอำเภอฟิจัย เพื่อหาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเที่ยง ตามวิธีการของ Cronbach's alpha ได้ค่า alpha เท่ากับ 0.928 โดยอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงสรุปว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเที่ยงที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ การวิเคราะห์ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับโดยใช้ค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยโดยกำหนดความหมาย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก และ 4.21 - 5.00 = มากที่สุด และด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis: MRA)

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.8 เป็นเพศชาย เกษตรกรอายุเฉลี่ย 55.08 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.93 คน เกษตรกรร้อยละ 95.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 95.5 เป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร ประเภทสมาชิกกลุ่มพบว่าเกษตรกรร้อยละ 90.6 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 63.7 เพื่อขอสินเชื่อกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุน ประสบการณ์ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 3.73 ปี ระดับการรับข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.72) โดยระดับการรับข้อมูลที่ได้รับจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.78) โดยได้รับจากผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน อาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร ตามลำดับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 92.5 ประกอบอาชีพหลัก คือ อาชีพทำนา เกษตรกรร้อยละ 98.8 ประกอบอาชีพเสริม คือ อาชีพทำไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 27.51 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 26.24 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ย 22.11 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 15.02 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 48 เป็นการถือครองทั้งเป็นพื้นที่ของตนเองและพื้นที่เช่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.99 ราย รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 205,714.04 บาท รายได้จากข้าวนาปีเฉลี่ย 106,709.94 บาท รายได้จากข้าวนาปรังเฉลี่ย 72,670.24 บาท รายได้จากนอกภาคการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 47,888.89 บาท และรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง เฉลี่ย 57,491.81 บาทต่อปี ซึ่งรายได้จากการปลูกข้าวนาปี 4,066.69 บาทต่อไร่ รายได้จากการปลูกข้าวนาปรัง 3,286.76 บาทต่อไร่ และรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง 3,827.68 บาทต่อไร่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2. สภาพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร

พันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรเลือกปลูก ร้อยละ 79.5 คือข้าวโพดแบ่ง ร้อยละ 97.7 ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนการทำนาปรัง ร้อยละ 90.1 แหล่งของเมล็ดพันธุ์ได้จากการซื้อ ร้อยละ 73.7 ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและแรงงานคน ร้อยละ 66.1 ใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง บึง ร้อยละ 56.1 ใส่ปุ๋ยเคมี และร้อยละ 97.1 ขายส่งพ่อค้าคนกลาง

3. แรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง

3.1 แรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เฉลี่ย 3.60 โดยมีแรงจูงใจในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะและคุณสมบัติของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถทนแล้ง ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านความมุ่งมั่นและความรู้ภูมิปัญญา และมีแรงจูงใจในระดับปานกลางคือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนของภาครัฐ ตามลำดับ

3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร ปัจจัยในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 12 ตัวแปร เลือกตัวแปรเข้าสู่สมการที่ละตัวแปรด้วย Stepwise พบว่า ตัวแปรจำนวน 4 ตัวแปร มีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (x_4) ตำแหน่งทางสังคม (x_5) จำนวนการเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร (x_6) และจำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (x_{11}) ซึ่งสามารถทำนายแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังร้อยละ 13.30 ($R^2_{Adjusted} = 0.133$) ส่วนที่เหลือร้อยละ 86.70 เป็นความสามารถของปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำเข้าในสมการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

	ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
ค่าคงที่		1.127	41.524	0.000
X_4	จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (คน)	0.017	3.128	0.002
X_5	ตำแหน่งทางสังคม (ตำแหน่ง)	- 0.092	-2.647	0.009
X_6	จำนวนการเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร (กลุ่ม)	0.018	2.380	0.018
X_{11}	จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (คน)	- 0.028	-2.344	0.020
$R^2 = 0.153$ Adjusted $R^2 = 0.133$ SEE = 0.8755 F = 7.495 Sig = 0.000				

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 สามารถนำมาเขียนสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_1 = 1.127 + 0.017x_4 - 0.092x_5 + 0.018x_6 - 0.028x_{11}$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน (x_4) จำนวนการเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร (x_6) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรตาม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 0.017 และ 0.018 ตามลำดับ ขณะที่ค่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สัมประสิทธิ์ความถดถอยของตำแหน่งทางสังคม (x_5) และ จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (x_{11}) ความสัมพันธ์เชิงลบ เท่ากับ - 0.010 และ - 0.031 ตามลำดับ

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร ปัจจัยในการศึกษานี้มีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 12 ตัวแปร เลือกตัวแปรเข้าสู่สมการทีละตัวแปร ด้วย Stepwise พบว่า ตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน (x_3) โปสเตอร์ (x_7) และ หอกระจายข่าว (x_{12}) ซึ่งสามารถทำนายแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังได้ร้อยละ 22.00 ($R^2_{Adjusted} = 0.220$) ส่วนที่เหลือร้อยละ 78.70 เป็นความสามารถของปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาในสมการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
ค่าคงที่	1.235	38.628	0.000
X_3 ปราชญ์ชาวบ้าน	-0.035	-4.920	0.000
X_7 โปสเตอร์	-0.018	-2.452	0.015
X_{12} หอกระจายข่าว	0.027	4.393	0.000
$R^2 = 0.234$ Adjusted $R^2 = 0.220$ SEE = 0.8321 F = 16.865 Sig = 0.000			

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 สามารถนำมาเขียนสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_1 = 1.235 - 0.035x_3 - 0.018x_7 + 0.027x_{12}$$

ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของหอกระจายข่าว (x_{12}) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวแปรตาม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 0.027 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปราชญ์ชาวบ้าน (x_3) และโปสเตอร์ (x_7) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรเท่ากับ - 0.035 และ - 0.018 ตามลำดับ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง

4.1 ปัญหาในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.20 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านปุ๋ย ปัญหาด้านแรงงาน และปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ ปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านชลประทานและแหล่งน้ำ ปัญหาด้านโรค – ศัตรูข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปัญหาด้านที่ดิน และปัญหาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ และปัญหาด้านการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.37 ปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อบุคคล และปัญหาด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ และปัญหาด้านการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.37 ปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อบุคคล และปัญหาด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4.2 ข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ภาพรวมเกษตรกรให้ข้อคิดเห็นอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.52 ข้อเสนอแนะระดับมาก ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังให้กับเกษตรกรภายในชุมชน ควรมีการประกันราคารับซื้อของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังให้ชัดเจน ควรมีการจัดทำเวทีชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด และความรู้ต่างๆ ของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของชนในชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนมาร่วมให้คำแนะนำ ควรมีการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนการปลูกข้าวนาปรังไว้เป็นตัวอย่างในชุมชน โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาด้วยตัวเกษตรกรเอง ควรมีการสำรวจปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรร่วมตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง และในระดับปานกลาง ภาครัฐควรทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพื้นที่

5. แนวทางการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง

ภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.35 ประกอบด้วย ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิต อันดับแรกสุด ได้แก่ หน่วยงานราชการควรมีการจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และด้านประเด็นการส่งเสริมการผลิต อันดับแรกสุด ได้แก่ การส่งเสริมผ่านสื่อบุคคล เช่น เกษตรกรต้นแบบ เกษตรตำบล เพื่อให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจ ซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.46 ปี เกษตรกรร้อยละ 64.3 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.93 ราย เนื่องจากชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมถึงแรงงานภาคการเกษตรที่อายุมากด้วย ชุมชนขาดแคลนวัยแรงงานเกิดจากการทำงานต่างถิ่น แรงงานส่วนใหญ่จะประกอบด้วยสามีและภรรยาเท่านั้น ส่วนบุตรจะไปทำการศึกษาต่อที่อื่น รวมถึงคนวัยแรงงานในครัวเรือนก็มีการย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพอื่น เกษตรกรร้อยละ 95.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับ รักประชา ธิตาเวช (2552, น.1) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 90.6 คือ กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 63.7 เพื่อขอสินเชื่อกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุน เงินทุนแสดงให้เห็นมีเงินทุนไม่เพียงพอสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรเนื่องจากส่วนมากมีรายได้จากการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับวีวรรณ จันทรแหวน (255, น.58) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเป็นลูกค้าการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่เกษตรกรได้รับระดับมาก ได้แก่ ผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน อาสาสมัครเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้มากที่สุด เนื่องจากภายในพื้นที่ผู้นำจะมีอิทธิพลต่อเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มากที่สุด

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรประกอบอาชีพทำนา อาชีพเสริมประกอบอาชีพทำไร่ พื้นที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 26.24 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ย 22.11 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 15.02 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 48 เป็นการถือครองทั้งเป็นพื้นที่ของตนเองและพื้นที่เช่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.99 ราย รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

205,714.04 บาทต่อปี ซึ่งรายได้จากการปลูกข้าวนาปี 4,066.69 บาทต่อไร่ รายได้จากการปลูกข้าวนาปรัง 3,286.76 บาทต่อไร่ และรายได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง 3,827.68 บาทต่อ โดยเกษตรกรในพื้นที่ส่วนมากต้องการทำการเกษตรในปริมาณมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพการทำการเกษตร จึงควรมีแนวทางการพัฒนาทางด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรทั้งการอบรมการให้ความรู้ด้านการเพิ่มศักยภาพทางด้านการผลิตทางการเกษตร การบริหารจัดการ และการตลาด เนื่องจากเป็นรายได้หลักเกษตรกรสามารถทำให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. สภาพการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกข้าวโพดแบ่ง เนื่องจากในพื้นที่ส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลางจะรับซื้อข้าวโพดแบ่งเป็นหลัก ร้อยละ 97.7 ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนการทำนาปรัง แสดงให้เห็นถึงเกษตรกรมีความต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตรตามคำแนะนำตามนโยบายการส่งเสริมการปรับลดพื้นที่นาปรังจากรัฐบาล สอดคล้องกับพจนดัตต์ เหลืองศิริ (2545, น.421) พบว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชไร่นาชนิดหนึ่งที่สามารถใช้ปลูกทดแทนข้าวนาปรังได้ดี ร้อยละ 90.1 แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากการซื้อ เกษตรกรร้อยละ 73.7 ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและแรงงานคน เกษตรกรร้อยละ 66.1 ใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง บึง เกษตรกรร้อยละ 56.1 ใส่ปุ๋ยเคมี เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าการใส่ปุ๋ยเคมีเป็นเรื่องที่ง่ายกว่าใส่ปุ๋ยชนิดอื่นที่ต้องใช้ซึ่งระยะเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมีสามารถซื้อได้ง่ายจากร้านค้าขายปุ๋ยในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 97.1 ขายส่งพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากเกษตรกรไม่มีพื้นที่สำหรับเก็บผลผลิต หลังการเก็บเกี่ยวจึงจำเป็นต้องรีบขายให้พ่อค้าคนกลางจนส่งผลให้เกิดปัญหาการถูกเอาเปรียบทางด้านราคาผลผลิต สอดคล้องกับ วิชัย บุตรขานนท์ (2558, น.64) พบว่าหลังการเก็บเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะทำการสีกะเทาะแล้วส่งขายให้พ่อค้าในพื้นที่ทันที

3. แรงจูงใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง โดยภาพรวมเกษตรกรมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ แรงจูงใจจากปัจจัยด้านคุณลักษณะและคุณสมบัติของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถทนแล้ง สอดคล้องกับวีระพงษ์ เย็นอวม และนิลบล ทวีกุล (2562, น.13) พบว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความต้องการน้ำเพียง 1 ใน 3 ของน้ำที่ใช้ปลูกข้าวนาปรัง ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านความมุ่งมั่นและความรู้ภูมิปัญญา แรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนของภาครัฐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการสนับสนุนแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรเพิ่มมากขึ้น เน้นการสนับสนุนในการรวมกลุ่มของเกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อการได้ผลประโยชน์ของเกษตรกรที่ตามมาอีกหลายๆ ด้าน อย่างการได้รับสนับสนุนในเรื่องของทุนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการได้รับการสนับสนุนปัจจัยทางด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้แก่เกษตรกร การมีอำนาจต่อรองทางด้านการตลาด และส่วนสำคัญที่สุดคือการสนับสนุนแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีองค์ความรู้ในด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น สามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ สามารถจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น ลดการเกิดหนี้สินของครัวเรือน รวมถึงเกิดแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

3.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

3.1.1 จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนมาก จะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนน้อยกว่า เนื่องจากเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน มากกว่าจะเกิดการเรียนรู้ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มากกว่าการทำนาปรัง จากการเรียนรู้ผ่าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การทำการเกษตรที่ถ่ายทอดกันมาภายในครอบครัว จากการลองผิดลองถูก เกิดการสะสมเป็นองค์ความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงการมีองค์ความรู้ที่หลากหลายของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน สอดคล้องกับ สุพิชชา โชติกำจร (2564 น.317) ที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ความรู้ของเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สูงขึ้นซึ่งจะส่งผลทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นด้วย

3.1.2 จำนวนการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มสถาบันทางการเกษตรที่มากกว่าจะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มสถาบันทางการเกษตรน้อยกว่า เนื่องจากการเข้าร่วมสถาบันทางการเกษตรมีหลากหลายกลุ่ม และองค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน แต่ทุกกลุ่มล้วนมีวัตถุประสงค์คล้ายกันคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเกษตร การช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ เช่น องค์ความรู้ หรือเทคนิควิธีการลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตทางการเกษตร และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ก่อให้เกิดการสะสมเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลายด้านที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาการทำการเกษตรของตนเอง สอดคล้องกับปาริฉัตร รุ่งเรืองณัฐกุล และคณะ(2562, น. 175) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ทางสถาบันการเกษตรล้วนเป็นปัจจัยจูงใจให้เกษตรกรเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ

3.1.3 ตำแหน่งทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือ เกษตรกรที่มีจำนวนตำแหน่งทางสังคมมากมักจะมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากด้วยเช่นกัน ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการทำการเกษตรอย่างเต็มที่ และมักจะใช้วิธีการจ้างแรงงานทดแทนภาระหน้าที่ทางการเกษตรของตนเอง สอดคล้องกับนกพร นันทิ และคณะ (2560,น.53) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

3.1.4 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร มีความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรมาก จะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังน้อยกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรน้อย อาจเนื่องจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะใช้แรงงานคนจำนวนน้อย และจะนิยมใช้เครื่องจักรทางการเกษตรทุนแรงแทนการใช้แรงงานคน ซึ่งมักจะอาศัยการจ้างเป็นครั้งคราว เช่น ไถเตรียมดิน การไถยกร่อง และการเก็บเกี่ยว เป็นต้น ซึ่งในส่วนที่ใช้แรงงานคน เกษตรกรจะนิยมใช้แรงงานภายในครัวเรือน สอดคล้องกับ กฤติขวัญ สุขอึ้ง และชญานนท์ ปาห์ลา (2564, น.104) ที่ทำการศึกษาการตัดสินใจปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่าเกษตรกรที่ทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน และการช่วยงานกันของคนในชุมชน และแต่ละครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีเครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่จำนวนมาก และเกษตรกรที่ไม่มีเครื่องจักรทุนแรง เช่น รถไถ หรือรถยนต์ จะใช้วิธีการจ้างเกษตรกรที่มีเครื่องจักรทุนแรงทดแทนการจ้างแรงงาน

3.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต กับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกร

3.2.1 หอกระจายข่าว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวในชุมชนที่มากกว่าจะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากหอกระจายข่าวในชุมชนที่น้อยกว่า เนื่องจากในเกษตรกรในชุมชนจะสามารถได้รับข้อมูล ข่าวสารการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังได้ง่ายและสะดวกที่สุดจากผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ ที่มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวในชุมชน แต่ก็มีเงื่อนไขของพื้นที่ที่ห่างไกลจากสัญญาณ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การได้ยื่นอาจทำให้พลาดการได้รับฟังข่าวสารการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ได้ให้ผลไปทิศทางเดียวกับ รัชชา ศิริธนาธร (2549, น.554) พบว่าการดำเนินเสียงตามสายของเทศบาลในอดีตนั้นมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ มีการกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และทำให้มีการแจ้งประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งข่าวสารส่งไปยังชุมชนเป็นไปอย่างสม่ำเสมอตามโครงการหรือกิจกรรม ต่างๆ ในทุกภาคส่วน

3.2.2 ประชาชนชาวบ้าน ความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือ เกษตรกรที่เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ประเภทบุคคล คือ ประชาชนชาวบ้านมาก จะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้าถึงประชาชน ชาวบ้านน้อยกว่า เนื่องจากประชาชนชาวบ้าน คือ บุคคลในชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาและนำภูมิปัญญาไปประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จจากการสั่งสมประสบการณ์ เกิดเป็นความชำนาญเฉพาะด้าน แต่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันให้แก่ผู้ที่สนใจได้ ทั้งยังเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ทำให้เกษตรกร เข้าถึงง่าย และให้ความเชื่อถือองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด ซึ่งในพื้นที่อำเภอพิชัย มีประชาชนชาวบ้านที่มีความชำนาญด้านข้าวที่ เกษตรกรให้การยอมรับจึงทำให้เกษตรกรที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านด้านข้าวมากจะเกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชชนิดอื่น ทดแทนการทำนาปรังน้อยกว่า สอดคล้องกับ เสริมม ก่อนไธสง และคณะ (2554, น.1) ที่ทำการศึกษากระบวนการจัดการการเรียนรู้การ ผลิตข้าวอินทรีย์ของศูนย์เรียนรู้ประชาชนบ้านในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประชาชนชาวบ้านยังคงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีพของ เกษตรกร เนื่องจากมีการจัดระบบการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชีวิตจริง และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องของบุคคลที่ มีความสนใจในการพึ่งตนเองอย่างเสมอภาคจากการปฏิบัติและประสบการณ์จากชีวิตจริง

3.2.3 โปสเตอร์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง กล่าวคือเกษตรกรที่เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ คือ โปสเตอร์มาก จะมีแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังน้อยกว่าเกษตรกรที่เข้าถึงโปสเตอร์น้อยกว่า เนื่องจากโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันจะประชาสัมพันธ์เน้นหนักในการประกันราคาข้าว หรือการ ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของโครงการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวผ่านสื่อโปสเตอร์ต่างๆ ทำให้เกษตรกรยังคงเชื่อมั่นในการ ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว หรือการทำนาปีและนาปรัง ทำให้ไม่อยากปรับเปลี่ยนวิธีการทำนาของตนเองที่ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษ สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ เพ็ชรทูลย์ (2560, น.111) ที่ทำการศึกษาผลกระทบจากนโยบายจำนำข้าวของรัฐบาล : กรณีศึกษาชาวนาในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการปลูกข้าวเป็นการทำสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ชาวนาจึงยังคงทำการปลูกข้าวอยู่ ถึงแม้ว่ารายได้จะไม่ดี และชาวนาจะเลือกทำนาเพียงอย่างเดียวเมื่อทำนาเสร็จจะไม่ได้ทำอาชีพอื่นเพื่อเสริมรายได้ เนื่องจาก ชาวนายังไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรม รวมถึงแรงจูงใจอื่นให้ชาวนาสามารถทำอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้

4. ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการส่งเสริมในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาด้านปุ๋ย ปัญหาด้านแรงงาน และปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ ปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านชลประทานและแหล่งน้ำ ปัญหาด้านโรค – ศัตรูข้าวโพดเลี้ยง สัตว์และปัญหาด้านที่ดิน ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ดังนั้นควรมีการแก้ปัญหาของเกษตรกรโดยเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรลงไปส่งเสริมด้านการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดปัญหาการซื้อและการใส่ปุ๋ยที่เกินความต้องการของพืชทำให้ ต้นทุนด้านปุ๋ยสูงโดยเปล่าประโยชน์ การส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมี ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกร รุ่นใหม่ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตทดแทนการใช้แรงงานคนเพียงอย่างเดียว เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมการใช้เมล็ด พันธุ์ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ ส่งเสริมการจัดทำปฏิทินการปลูกพืชเพื่อให้เกษตรกรได้มีการวางแผนในการปลูกพืชอย่างเหมาะสม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ทั้งถูกที่ ถูกเวลา ถูกอัตรา ให้เกษตรกรเกิดการใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างคุ้มค่าที่สุด ปัญหาด้านการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ปัญหาด้านสื่อบุคคล และปัญหาด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยการสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ และไว้นิล เป็นต้น ซึ่งจากการเรียงอันดับพบว่าเกษตรกรพบปัญหาด้านสื่อสิ่งพิมพ์มากที่สุด โดยไม่ค่อยมีการได้ การเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ด้านความรู้ในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นโยบายการช่วยเหลือหรือการเข้าร่วมโครงการต่างๆ จากทาง ภาครัฐ ทำให้เกษตรกรเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ได้ไม่ดีเท่าที่ควร การเสนอแนะการส่งเสริมการแก้ปัญหาผ่านสื่อบุคคลในการส่งเสริมการปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังให้แก่เกษตรกร เนื่องจากการเลือกใช้สื่อในภาพรวมสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน มีระดับ การรับรู้ข่าวสารด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรมากที่สุด จากการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ เกิดจากผลอันดับปัญหาท้ายสุด คือ หอกระจายข่าว ซึ่งมีความใกล้ชิดเกษตรกรและเกษตรกรในพื้นที่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุด ใน ประเด็นการใช้แนวทางการเสนอแนะเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จ จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังให้กับเกษตรกรภายในชุมชน ซึ่งเกิดจากเกษตรกรจะเกิดความใกล้ชิดและ เป็นกันเองสามารถสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ จากการถ่ายทอดความสำเร็จของเกษตรกรต้นแบบทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรตำบล บ้านโคก อำเภอยะผิง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ในภาพรวมปัญหาที่เกษตรกรพบอยู่ในระดับปานกลาง และเกษตรกรเห็นด้วยกับ ข้อเสนอแนะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูก ข้าวนาปรังให้มากขึ้น กล่าวคือ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ

1) ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในพื้นที่หันมาปรับเปลี่ยนการปลูกพืชใช้น้ำน้อย อย่างการปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง และพืชชนิดอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรลดความเสี่ยงจากผลกระทบจากการปลูกพืชใช้น้ำมากอย่าง การปลูกข้าวนาปรัง เพื่อให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังมากขึ้น

2) ส่งเสริมการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นคู่มือ ที่สามารถอ่านเข้าใจง่าย สร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นคลิปเสียง หรือวิดีโอ ในเรื่องการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เผยแพร่ลงในเพจสำนักงานเกษตรอำเภอหรือส่งให้หน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วน ตำบลในพื้นที่ในการช่วยประชาสัมพันธ์

3) ส่งเสริมการสร้างการรับรู้ โดยการพาเกษตรกรไปทัศนศึกษาดูแปลงเกษตรกรหรือกลุ่มที่มีการรวมตัวกันที่ประสบ ความสำเร็จ โดยให้เกษตรกรต้นแบบมาบรรยายวิธีการ รวมทั้งสาธิตและให้เกษตรกรผู้ดูงานลงมือฝึกปฏิบัติจริง เพื่อจะได้เห็นภาพที่ ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีความเข้าใจในบริบทชุมชน ปัญหา รวมถึงความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมที่เกษตรกรจะได้ประโยชน์สูงสุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่ไปให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่เกษตรกร เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น เพื่อเป็นการช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิตแก่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมถึงโครงการตามนโยบายของรัฐบาล โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เสียงตามสาย ในการประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้มากที่สุด เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อรวมกลุ่มในการซื้อเมล็ดพันธุ์ในจำนวนมากและจะได้ในราคาที่ถูกลง เป็นการแก้ปัญหาซื้อเมล็ดพันธุ์ราคาแพง และเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองในการขายผลผลิต แทนที่จากการขายให้พ่อค้าคนกลางเพียงอย่างเดียวทำให้ถูกกดราคาผลผลิต เปลี่ยนเป็นการรวมขายให้สหกรณ์การเกษตร จะได้ราคาผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการกำหนดราคากลางรับซื้อไว้แล้ว รวมถึงการขอปัจจัยการสนับสนุนจากทางภาครัฐ ทั้งปัจจัยการผลิต แหล่งเงินทุนในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมถึงการต่อยอดเรื่องการตลาด

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาแก่เกษตรกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการพัฒนาด้านการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมีการอบรมให้ความรู้พัฒนาด้านองค์ความรู้ต่างๆ ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต การสนับสนุนเงินทุน รวมถึงการเข้าถึงนโยบายการประกันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของทางภาครัฐ ต้องมีการบูรณาการงานของหน่วยงานต่างๆ แบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อเป็นการแก้ปัญหา สนับสนุนและส่งเสริมให้แก่เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการทำนาปรังเพิ่มมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังในพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาของเกษตรกรในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม

2) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทนการปลูกข้าวนาปรังเพื่อให้ทราบถึงแรงจูงใจและนำผลมาปรับปรุงในการส่งเสริมการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการปลูกข้าวนาปรัง เพื่อเป็นแรงจูงใจในการปลูกพืชอื่นๆ ทดแทน

4) ควรมีการศึกษาแรงจูงใจในการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ทดแทนการปลูกข้าวนาปรัง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตพืชของเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

กนกพร นนทดี และคณะ. (2560). ความต้องการรับบริการวิชาการด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่. *ว.ผลิตกรรมการเกษตร*, 1(3), 49-60. หน้า 53.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *คู่มือโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อสนับสนุนการปลูกข้าวโพดหลังฤดูทำนา*. สืบค้นจาก

<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER057/GENERAL/DATA0002/00002080.PDF>

กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. (2559). *องค์ความรู้เรื่องข้าว*. สืบค้นจาก <http://www.ricethailand.go.th/rkb3/index.htm>

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

- กฤตวิษณุ สุขอึ้ง และชญานนท์ ปาห์ล่า. (2564). การตัดสินใจปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย
- ณัชชา ศิริธนาธร. (2558). บริบทชุมชนกับการดำเนินงานเลี้ยงตามสายเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *พัฒนางานวิจัย สร้างสรรค์ประเทศไทย ก้าวไกลสู่ประชาคมอาเซียน*, 7(1), 556-563. หน้า 554.
- พูนศักดิ์ เหลืองศิริ และคณะ. (2545). การส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนข้าวนาปรังในอำเภอบัวโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บุตรชานนท์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและความเต็มใจจ่ายของเกษตรกรต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ปาริฉัตร รุ่งเรืองธัญกุล และคณะ. (2562). ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการเข้าสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะของเกษตรกรชาวสวนยางพารา อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 17(2), 159-180. หน้า 175.
- รวีวรรณ จันท์แหวน. (2555). การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ระหว่างพื้นที่ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทานอำเภอเมืองฯ จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รักประชา ธิศาเวช. (2552). ความคาดหวังของเกษตรกรต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรแบบยั่งยืน: มุมมองด้านสุขภาพ. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 3(1), 76-86. หน้า 76.
- วิชัย บุตรชานนท์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและความเต็มใจจ่ายของเกษตรกรต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- วีระพงษ์ เย็นอ่วม และนิลุบล ทวีกุล. (2562). การจัดการดินและปุ๋ยในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาในพื้นที่ภาคกลาง. สืบค้นจาก <https://www.doa.go.th/oard5/wp-content/uploads/2019/09/km62.pdf>
- สุพิชชา โชติกำจร. (2564). การศึกษาประสิทธิภาพการผลิตและรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 15(2), 317-330. หน้า 317.
- เสงี่ยม กองไธสง และคณะ. (2554). ระบบการจัดการการเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ของศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิจัย มช.(บศ.)*, 11(1). 1-10. หน้า 1.
- เสาวลักษณ์ เพ็ชรทูลย์. (2560). ผลกระทบจากนโยบายจำนำข้าวของรัฐบาล: กรณีศึกษาชาวนาในจังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.